

Årsrapport 2022

Senter for omsorgsforskning, sør

Senter for
omsorgsforskning

• SØR

Innhold

Om oss	3
Et kort tilbakeblikk på 2022.....	4
Medlemmer	5
Ansatte ved SOF, sør.....	5
Stipendiater og post-doc.....	6
Assosierte sentermedlemmer	7
Forskning og utvikling	8
FoU-prosjekter:	8
Ph.d.- og post-doc prosjekter:	10
Søknader	11
Eksempler på noen utvalgte FoU-prosjekter... 12	
Rus Og Mental helse - Eldreomsorgens	
Organisering (ROMEO)	12
Voksenskole for personer med kognitiv svikt	
– et bidrag til livslang læring.....	13
Nasjonalt støtteapparat for kvalitetsreformen	
«Leve hele livet»	14
Kommuneforskningsprogrammet (KFP)	15
Kunnskapsformidling	16
Arendalsuka	16
Den 7. nasjonale konferanse for omsorgsforskning.....	17
Regional samling for USHT.....	17
Besøk av Norges Forskningsråd	
og Helse- og omsorgsdepartementet.....	18
Samle kunnskap.....	19
Samarbeidet med USHT	20
Felles møteplasser og arrangementer	20
Prosjektsamarbeid	20
Vitenskapelige publikasjoner	21
Rapporter	23
Kronikker	23

Om oss

Senter for omsorgsforskning, sør (SOF, sør) er ett av i alt fem regionale sentre som til sammen utgjør et nasjonalt nettverk. SOF, sør er etablert som et samarbeid mellom Universitetet i Agder (UiA) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN), og har Agder og Vestfold og Telemark som sitt geografiske nedslagsfelt. Senteret ble opprettet av Helse- og omsorgsdepartementet i 2008 på bakgrunn av St.meld. nr. 25 (2005–2006) med et overordnet mandat om å:

... samle, produsere og formidle kunnskap om omsorg og omsorgsarbeid

I tråd med dette mandatet, så er vårt samfunnsoppdrag å bidra til å styrke praksisnær forskning og utvikling, drive forskningsformidling overfor kommunene og utdanningssektoren, og bidra til kompetanseheving i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Dette gjør vi i nært samarbeid

med regionens fire utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) i Agder (øst og vest) og Telemark og Vestfold. SOF, sør henvender seg til en bred målgruppe, som eksempelvis politikere i helse- og omsorgssektoren, prosjektledere som arbeider med helse- og omsorgsprosjekter i kommunen, ledere og ansatte innen helse- og omsorgstjenesten, ledere og studenter ved utdanningsinstitusjoner med helse- og omsorgsfag, ulike brukerorganisasjoner, sykepleiere og andre velferdsprofesjoner, samt andre forskningsmiljøer og akademia.

I 2022 hadde SOF, sør til sammen 11 ansatte fordelt på 6,8 årsverk. I tillegg hadde vi 12 Ph.d. stipendiater, en post doc, og 8 tilknyttede forskere. Senteret har en styringsgruppe med representasjon fra senterets vertsinstitusjoner (UiA og USN), USHT (Agder øst og Vestfold), kommuner i regionen (Grimstad og Sandefjord), og Senter for e-Helse (UiA).

Et kort tilbakeblikk på 2022

En arbeidshverdag med aktiviteter vi savnet under pandemien, kom etter hvert tilbake i løpet av 2022. Muligheten til igjen å kunne ha fysiske møter bidro til et enda tettere samarbeid med våre partnere og vertsinstitusjoner. Som det kommer frem av denne årsmeldingen, så har 2022 vært et hektisk og innholdsrikt år der vi har lagt ned et betydelig arbeid rettet inn mot alle deler av senterets mandat om å samle, produsere og formidle kunnskap om omsorg og omsorgsarbeid. I dette arbeidet har vi gjennom hele 2022 hatt et tett og godt samarbeid med USHT Agder (øst og vest), og Telemark og Vestfold. Dette gjelder både samarbeid om konkrete prosjekter, men også tilrettelegging for forskning, fagutvikling og formidling i regionen.

I løpet av 2022 var senteret involvert i 20 ulike FoU-prosjekter, enten som prosjektleder eller som partner. Disse prosjektene har stor bredde og omfatter både mindre regionale utviklingsprosjekter, større forskningsprosjekter, og nasjonale prosjekter etablert på oppdrag fra sentrale myndigheter. De aller fleste er etablert som et samarbeid med USHT i region sør. I tillegg hadde vi 12 pågående Ph.d. prosjekter ved senteret, hvorav 2 stipendiater fullførte sin doktorgrad i løpet av året som gikk. SOF sør sendte også sendt inn fire søknader om forskningsmidler i løpet av 2022.

Senteret har videre drevet omfattende formidlingsvirksomhet. Vi har blant annet utarbeidet 30 publikasjoner, stått bak en rekke kronikker og medieoppslag, hatt redaktøransvar for omsorgsbiblioteket.no, vært medlem av redaksjonen for Tidsskrift for omsorgsforskning, og drevet undervisning. Vi har dessuten vært medansvarlig for flere ulike arrangementer i løpet av 2022, blant annet paneldebatt under Arendalsuka, den 7. nasjonale konferansen for omsorgsforskning i Trondheim, boklansering på Litteraturhuset i Oslo, og regional samling for USHT i Langesund. Vi hadde også gleden av å ta imot Norges forskningsråd (NFR) sammen med Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) i forbindelse med revidering av kontrakt med Senter for omsorgsforskning.

Sof, sør har også vært representert i en rekke råd og utvalg som f.eks. fag og styringsråd for USHT i Agder, kommunenes sentrale forskningsorgan (KSF), nasjonalt støtteapparat for kvalitetsreformen Leve hele livet, og nasjonal registerdatagruppe. Vi har videre hatt jevnlig prosessveiledningsmøter med USHT i forbindelse med implementering av kvalitetsreformen Leve hele livet.

Brooke Ann Hollister
Faglig leder UiA

Heidi Haukelien
Stedlig leder USN

Bjørnulf Arntsen
Daglig leder UiA

Medlemmer

Ansatte ved SOF, sør

Brooke Hollister, UiA

Faglig leder (100%)

Sosiolog med fokus på mennesker med demens og deres pårørende

Heidi Haukelien, USN

Forsker, stedlig leder (100%).

Sosialantropolog og sykepleier med fokus på styring av helse- og velferdstjenester og velferdspolitik.

Bjørnulf Arntsen, UiA

Daglig leder (20%)

Statsviter med fokus på styring og koordinering gjennom nettverk

Per-Gunnar Disch, USN

Forsker (80%)

Fokus på helse- og omsorgspolitik

Björg Dale, UiA

Professor (15%)

Terje Emil Fredwall, UiA

Professor (100%)

Er ansvarlig redaktør for Omsorgsbiblioteket.

Linda Madsen, USN

Førsteamanuensis (100%)

Sosialantropolog med fokus på STS, velferdsteknologi og pandemier

Krisztina Czinki, UiA

Prosjektleder (80 %, vikar)

Pedagogisk psykologi

Siri Ohrvik, UiA

Rådgiver (40 %)

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap

Sykepleier med fokus på eldreomsorg og kommunale helse- og omsorgstjenester

Ellen Dahl Gundersen, UiA

Førstelektor (20%)

Sykepleier med fokus på helsefremmende arbeid

Jorun Rugkåsa, USN

Professor II (20%)

Sosiolog med fokus på psykiatriske helsetjenester

Stipendiater og post-doc

Elin Rogn Nilsen (UiA)

Tema for avhandling: Helhetlige pasientforløp i kommunene

Bjørnulf Arntsen (UiA)

Tema for avhandling: Interkommunalt samarbeid om helsetjenester- Strukturer, prosesser og konsekvenser

Torunn Vatnøy (UiA)

Tema for avhandling: Sykepleiekompetanse ved Kommunal akutt døgnenhet (KAD)

Anne J. Antonsen (UiA)

Tema for avhandling: Samtidig inntak av alkohol og vanedannende medikamenter blant hjemmeboende eldre

Alison Eriksen (UiA)

Tema for avhandling: Kartlegging og analyse av henvendelser til Pasient- og brukerombudet

Kristin Briseid (UiA)

Tema for post-doc: Fastlegeordningens møte med depresjon og alkoholmisbruk hos eldre (ROMEIO)

Zeljka Cvetkovic (USN)

Tema for avhandling: Hva er implikasjonene av fastlegers og kommunale tjenesteyteres tjenester på den strukturelle sårbarheten til eldre innvandrere med psykisk sykdom og/eller rusproblemer? (ROMEIO)

Kristin Lunde (USN)

Tema for avhandling: Hvordan opplever fastleger og kommunale tjenesteytere medvirkning fra pårørende, og implementeres nasjonale retningslinjer for denne typen medvirkning? (ROMEIO)

Marthe L. Aabø (USN)

Tema for avhandling: Hvordan påvirker bestiller-utfører modellen kommunikasjonsflyt, beslutningstaking og prioritering av tjenester knyttet til eldre med psykisk sykdom og/eller rusproblemer? (ROMEIO)

Vigdis Aaltvedt (USN)

Tema for avhandling: Tilrettelegging av individuelt tilpassede tjenester til hjemmeboende yngre personer med demens

Lise E. Langemyhr (USN)

Tema for avhandling: Tjenesteshop i Larvik

Oda Woll Naug (USN)

Tema for avhandling: plans for older adults with MH/SUDs (ROMEIO & ISP)

Assosierte sentermedlemmer

Geir Vegard Berg

Førsteamanuensis, Institutt for helse- og sykepleievitenskap (UiA)
Tilknyttet gjennom prosjektet Voksenskolen

Beate Lie Sverre

Førsteamanuensis, Institutt for helse- og sykepleievitenskap (USN)
Tilknyttet gjennom prosjektet ROMEO (Rus Og Mental helse og Eldreomsorgens Organisering)

Åshild Slettebø

Professor, Institutt for helse- og sykepleievitenskap (UiA)
Tilknyttet gjennom prosjektet Standardisert forløp for hjemmedød. Mer hjemmetid, bedret samhandling

Mario Vianna Vettore

Professor, Institutt for helse- og sykepleievitenskap (UiA)
Tilknytning: Oral health

Trygve Johannes Lereim Sævareid

Førsteamanuensis, Institutt for helse- og sykepleievitenskap (UiA)
Tilknytning: palliativomsorg, forhåndssamtaler

Ellen Margrete Iveland Ersfjord

Postdoktor, Institutt for helse- og sykepleievitenskap, UiA
Tilknytning: utviklingshemming, ernæring

Helle Krone Hjertrøm

Forsker ved Telemarkforskning og phd-kandidat
Tilknytning: skriver kunnskapsoppsummering for SOF om sykepleiekompetanse i kommunal sektor

Mariann Fossum

Professor og instituttleder, Institutt for helse- og sykepleievitenskap (UiA)
Tilknyttet som forsker og leder av senterets styringsgruppe

Forskning og utvikling

En viktig del av senterets mandat er å produsere kunnskap, mer konkret å drive forskning, utviklingsarbeid, og innovasjonsarbeid innen omsorgsfeltet. SOF, sør har gjennom hele 2022 hatt et tett og godt samarbeid med USHT Agder (øst og vest) og Telemark og Vestfold når det gjelder forskning og utviklingsarbeid. Dette gjelder både samarbeid om konkrete prosjekter, men også tilrettelegging for forskning, fagutvikling og formidling i regionen.

Som vist i oversikten under, så var senteret involvert i 20 ulike FoU-prosjekter i 2022, enten som prosjektleder eller som partner. Senterets prosjektportefølje er bred og inkluderer både større forskningsprosjekter, mindre regionale utviklingsprosjekter, og felles nasjonale prosjekter som gjennomføres på oppdrag fra sentrale myndigheter. I tillegg hadde SOF, sør 12 pågående Ph.d. prosjekter som på hver sin måte bidrar til å belyse ulike aspekter ved omsorg og omsorgsarbeid. Det ble også sendt inn fire søknader om forskningsmidler.

FoU-prosjekter

Prosjekttittel	Rolle	Finansiering
Rus Og Mental helse - Eldreomsorgens Organisering (ROME0)	Leder	NFR
Revidering av Håndbok for forskning i kommunale helse- og omsorgstjenester	Leder	Hdir
Kartlegging av hvordan kommunene tilrettelegger for tros- og livssynsutøvelse for brukere av kommunale helse- og omsorgstjenester	Leder	Bufdir
Forskningfaglig veiledning og samarbeid med USHT Agder	Leder	Hdir
Nasjonalt redaktøransvar for omsorgsbiblioteket.no	Leder	NFR
Pilotering av kommuneforskningsprogrammet (KFP)	Leder	SOF, sør

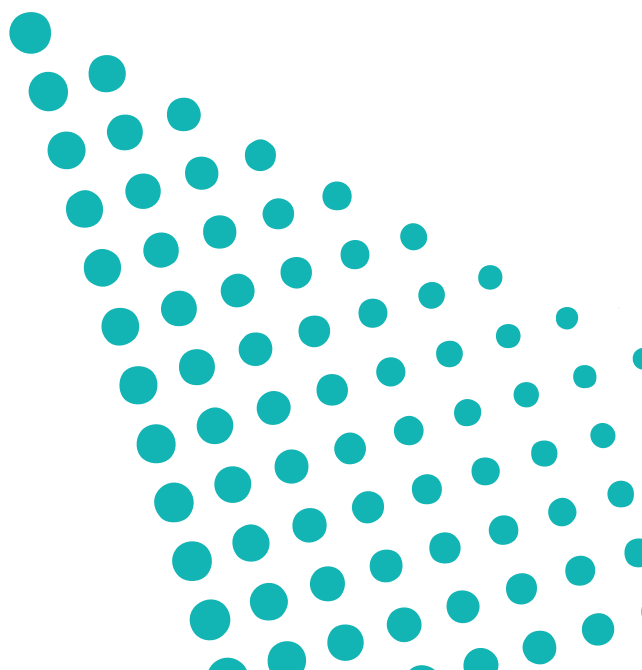
The politics of a changing institutional ecology: coordinating and prioritizing healthcare and welfare services in the municipal landscape (ISP)	Partner	NFR
Connecting ORAL health – and home care services for patients receiving home care in Norway	Partner	NFR
Voksenskole for personer med demens	Partner	DAM
Helsefremmede samarbeid for å styrke arbeidsdeltaking	Partner	NFR
Nasjonalt støtteapparat for implementering av kvalitetsreformen Leve hele livet	Partner	Hdir
Evaluering av arbeidsmetoden «Aktive sammen»	Partner	Bufdir
Modeller for medborgersamskaping	Partner	NFR
Norwegian Vision in Stroke	Partner	NFR
Aktiv med musikk	Partner	Statsforvalter
Med andre briller - opplæring i VR-teknologi	Partner	Statsforvalter
Leve hele livet på institusjon: Det gode liv for pasienter og medarbeidere	Partner	Vestfold og Telemark fylkesk
Ufullstendig helse- og omsorgshjelp og kompetansebehov i sykehjem	Partner	Hdir
Kommunal fengselshelsetjeneste og profesjonsetikk	Partner	Pronett, UiA, Stiftelsen Fritt ord, Norsk faglitterære forfatter og oversetterforening

Ph.d.- og post-doc prosjekter

Prosjekttittel	Stipendiat	Veiledere
Helhetlige pasientforløp i kommunene	Elin Rogn Nilsen (UiA)	Björg Dale Ulrika Söderhamn Brooke Hollister
Interkommunalt samarbeid om helsetjenester-Strukturer, prosesser og konsekvenser	Bjørnulf Arntsen (UiA)	Dag Olaf Torjesen Tor-Ivar Karlsen
Sykepleiekompetanse ved Kommunal akutt døgnetenhet (KAD)	Torunn Vatnøy (UiA)	Björg Dale Tor-Ivar Karlsen Marianne S. Skinner
Samtidig inntak av alkohol og vanedannende medikamenter blant hjemmeboende eldre	Anne J. Antonsen (UiA)	Brooke Hollister Kristin Briseid Hans Inge Sævareid
Kartlegging og analyse av henvendelser til Pasient- og brukerombudet	Alison Eriksen (UiA)	Terje Emil Fredwall Inger Beate Larsen
Tittel på avhandling: Fastlegeordningens møte med depresjon og alkoholmisbruk hos eldre (ROMEIO)	Kristin Briseid (UiA)	Brooke Hollister
Hva er implikasjonene av fastlegers og kommunale tjenesteyteres tjenester på den strukturelle sårbarheten til eldre innvandrere med psykisk sykdom og/ eller rusproblemer? (ROMEIO)	Zeljka Cvetkovic (USN)	Beate Lie Sverre
Hvordan opplever fastleger og kommunale tjenesteytere medvirkning fra pårørende, og implementeres nasjonale retningslinjer for denne typen medvirkning? (ROMEIO)	Kristin Lunde (USN)	Heidi Haukelien Kirsti Skovdahl Björg Landmark
Hvordan påvirker bestiller-utfører modellen kommunikasjonsflyt, beslutningstaking og prioritering av tjenester knyttet til eldre med psykisk sykdom og/ eller rusproblemer? (ROMEIO)	Marthe L. Aabø (USN)	
Tilrettelegging av individuelt tilpassede tjenester til hjemmeboende yngre personer med demens	Vigdis Aaltvedt (USN)	Heidi Haukelien
Tittel på avhandling: Tjenesteshop i Larvik	Lise E. Langemyhr (USN)	Heidi Haukelien
Individual plans for older adults with MH/SUDs (ROMEIO & ISP)	Oda Woll Naug (USN)	Linda Madsen

Søknader

Prosjekttittel	Rolle	Resultat
DEMLAB - Building DEMentia friendly Living models: Assessing outcomes and identifying Best practices in Norway	Leder	NFR (avslag)
A Community-Academic Partnership Across the USA and Norway for sustainaBLE nursing education 998	Partner	UTFORSK (tilslag)
Videreutvikling og implementering av Kommuneforskningsprogram (KFP) i Agder øst	Leder	AAUKF (avslag)
MedSafe-Old: Ensuring medication safety for older recipients of municipal home care services	Partner	NFR (tilslag)

Eksempler på noen utvalgte FoU-prosjekter

Rus, Mental helse - Eldreomsorgens Organisering (ROME0)

Prosjektperiode: 2019 – 2024

Prosjektleder: SOF, sør (USN)

Finansiering: Norges Forskningsråd (HelseVel)

Samarbeidspartnere: Aldring og helse, Velferdsforskningsinstituttet NOVA, Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid NAPHA, OsloMet, EldreForsk USN, University of California San Francisco, Columbia University

Prosjektledere:

Jorun Rugkåsa
(USN)

Heidi Haukelien
(USN)

ROME0 er et eksempel på ett av senterets større forskningsprosjekter. Prosjektets overordnede forskningsspørsmål er: Hvordan påvirker den strukturelle organiseringen av kommunale tjenester pasientforløpet for hjemmeboende eldre med psykiske lidelser og/eller rusproblemer? Her fokuserer vi på tre sentrale utøvere av omsorg for denne gruppen pasienter: (i) fastlegen, (ii) kommunale helse- og omsorgstjenester, og (iii) pårørende. Prosjektet tar sikte på å utforske hvordan disse aktørene jobber i forhold til pasientgruppa og hvordan fastlegeordningen,

organiseringen av kommunale tjenester i en bestiller- og en utførerdel og nasjonale retningslinjer for pårørendemedvirkning påvirker arbeidsmåter og dermed forløpene. Undergrupper av pasientgruppa kan, gitt deres strukturelle posisjon, ha spesifikke sårbarheter i møtet med tjenestene. Vi har derfor valgt å spesifikt fokusere på eldre innvandreres erfaringer.

Prosjektet består av til sammen fem arbeidspakker som undersøke følgende spørsmål om kommunale tjenester til eldre mennesker med psykiske lidelser og/eller rusproblemer:

- Arbeidspakke 1: Hvordan identifiserer, behandler og samhandler fastlegene om denne gruppa, og har Fastlegeordningen noen betydning for dette?
- Arbeidspakke 2: Påvirker den organisatoriske delingen mellom bestilling og utøvelse av kommunale tjenester hvordan behovene til denne gruppen prioriteres?
- Arbeidspakke 3: Hvordan ser fastlegen og kommunale tjenesteutøvere på pårørendemedvirkning, og følges de nasjonale retningslinjene for slik involvering?
- Arbeidspakke 4: Hva er implikasjonene av fastlege- og kommunehelsttjenestene for den strukturelle sårbarheten til eldre innvandrere med psykiske lidelser og/eller rusproblemer?
- Arbeidspakke 5: Hvordan kan funnene fra dette forskningsprosjektet implementeres i tjenestene og utdanningssystemet?

Mer informasjon

Voksenskole for personer med kognitiv svikt – et bidrag til livslang læring

Prosjektperiode: 2021 – 2023

Prosjektleder: Birgitte Nærdal (USHT Agder (øst)/ Grimstad kommune)

Finansiering: Stiftelsen DAM

Samarbeidspartnere: Grimstad kommune, USHT Agder (øst), Ålborg kommune

Prosjektdeltakere fra SOF, sør:

Geir Vegard
Berg (UiA)

Brooke
Hollister (UiA)

Dette er et eksempel på et mindre utviklingsprosjekt der USHT sammen med SOF, sør har søkt og mottatt tilskudd for å evaluere et pågående prosjekt i Grimstad kommune. Hensikten med prosjektet er å evaluere nytten/betydningen av Voksenskolen for personer med demens, revidere modellen "Voksenskolen for personer med Demens", utvikle og spre en manual for Voksenskolen for personer med demens. Prosjektet har fire delmål:

- Evaluere livskvalitet, fysisk funksjon, og tilfredshet blant deltagerne ved Voksenskolen
- Evaluere pårørendes belastning ved og tilfredshet med Voksenskolen.
- Presentere resultater: Evalueringen skal danne grunnlag for diskusjon, og skal gi anbefalinger for forbedring av Voksenskolen for personer med demens, og anbefalinger for deltagere i Voksenskolen, for ansatte, pårørende, frivillige ved Voksenskolen og forskere fra SOF.
- Utvikle en replikasjonsmodell

Forskerne skal se nærmere på nytten av Voksenskolen for personer med demens, både for elevene og for deres pårørende. Tanken er at vi skal utarbeide en replikasjonsmodell som vil gjøre det lettere for andre kommuner som ønsker å satse på denne typen aktivitetstilbud for personer med demens. Alle elever går gjennom ulike tester hver 6. måned. Disse testene utføres av kommunenes demenskoordinator, som tidligere også har læret på skolen. Elevene skriver loggbøker som forskerne vil gå gjennom. Forskerne intervjuer elevene to-tre ganger i løpet av perioden. Pårørende intervjues av forskerne to ganger. Alle ansatte vil også bli intervjuet av forskerne, både faste ansatte samt vikarer og frivillige som har vært til stede på skolen.

Mer
informasjon

Nasjonalt støtteapparat for kvalitetsreformen «Leve hele livet»

Prosjektperiode: 2019 – 2023

Prosjektleder: Helsedirektoratet

Finansiering: Helsedirektoratet

Samarbeidspartnere: Helsedirektoratet (Hdir) og Kommunenes Sentralforbund (KS)

Prosjektdeltakere fra SOF, sør:

Per Gunnar
Disch (USN)

Terje Emil
Fredwall (UiA)

- Et aldersvennlig Norge
- Aktivitet og fellesskap
- Mat og måltider
- Helsehjelp
- Sammenheng i overganger
- Styring og ledelse, kvalitet og innovasjon

SOF, sør har hatt et spesielt ansvar for å utarbeide kunnskapsoppsummeringer innenfor områdene «sammenheng i overganger» og «styring og ledelse, kvalitet og innovasjon». Denne kunnskapen brukes videre av det regionale støtteapparatet, særlig USHT, som støtte for å veilede kommunene i lokalt endrings- og forbedringsarbeid. SOF, sør har hatt som oppgave å bistå USHT i dette veiledningsarbeidet i region sør. På denne måten fungerer SOF, sør som et bindeledd mellom det nasjonale støtteapparatet (SOF, Hdir, KS) og det regionale støtteapparatet i Agder og Vestfold og Telemark (USHT, KS regionalt, Statsforvalteren). SOF, sør har sørget for at det særskilte veiledningsansvaret senteret har overfor USHT-ene ses i sammenheng med Leve hele livet-aktiviteter. Dette siste viser at SOF sitt mandat fra Helse- og omsorgsdepartementet ligger nært opp til de funksjoner som kan knyttes til vårt oppdrag i Leve hele livet-reformen.

Dette er et eksempel på et felles prosjekt der SOF, sør sammen med de andre regionale sentrene for omsorgsforskning har fått i oppdrag å fungere som et nasjonalt støtteapparat sammen med Hdir og Kommunenes Sentralforbund (KS) for implementering av kvalitetsreformen «Leve hele livet». Som en del av dette oppdraget har Sentrene for omsorgsforskning blant annet fått i oppgave å skrive kunnskapsoppsummeringer og formidle eksisterende kunnskap innenfor reformens hovedområder:

Mer
informasjon

Kommuneforskningsprogrammet (KFP)

Prosjektperiode: 2021-2022 (piloteringsår)

Prosjektleder: Brooke Hollister (UiA)

Finansieringskilder: SOF, sør/UiA

Samarbeidspartnere: USHT i region sør, Østre Agder-samarbeidet, KS, kommuner i Region sør, SSHF

Prosjektdeltakere fra SOF, sør:

Brooke
Hollister (UiA)

Ellen Dahl
Gundersen (UiA)

Krisztina
Czinki (UiA)

SOF, sørs kommuneforskningsprogrammet (KFP) er et eksempel på et tverrfakultært utdanningsprosjekt. Målet med KFP er å koble relevante forskningsbehov ute i den kommunale helse- og omsorgstjenesten opp mot studentenes masteroppgaver. På denne måten bidrar KFP til å fange opp og svare på kommunenes forskningsbehov, samtidig som masterstudenter

tilbys å arbeide med praksisnære problemstillinger som er relevante for arbeidslivet. I 2022 fullførte den første KFP studenten, Unni Rudolfsen, sin masteroppgave med tittelen 'Hvordan påvirker omsorgskonsept til personer med demens pårørende og deres livskvalitet?'.

KFP vil også tilby studentene ulike workshops og e-læring kurs knyttet til sentrale tema som for eksempel kommunehelsepolitikk, Community Based Participatory Research (CBPR) og forskningsformidling. Målet med dette er å øke forståelsen for forskning, implementering og påvirkning av politikk på kommunenivå

Mer
informasjon

Kunnskapsformidling

Det å produsere og samle praksisnær kunnskap mister mye av sin verdi om den ikke også formidles tilbake til praksis- og utdanningsfeltet. Formidling av kunnskap utgjør derfor en sentral del av SOF, sør sitt mandat og utøves på ulike måter og på ulike nivåer.

Senteret bidrar blant annet til kunnskapsformidling gjennom ulike typer publikasjoner. I løpet av 2022 publiserte SOF, sør til sammen 24 vitenskapelige artikler, 2 bøker, og 4 rapporter (se vedlegg bak for en oversikt). Det ble videre skrevet 6 kronikker, i tillegg til at vi bidro med rekke medieoppslag. SOF, sør er videre medlem av redaksjonen for Tidsskrift for omsorgsforskning, et tverrfaglig open access-tidsskrift med fagfelleevaluering som formidler aktuell forskning om helse- og omsorgstjenestene. Her bidro også senteret med 4 artikler i løpet av året som gikk. SOF, sør har også hatt redaktøransvar for omsorgsbiblioteket. no, et nasjonalt elektronisk bibliotek som samler, oppsummerer og tilgjengeliggjør relevant forsknings- og utviklingsarbeid om helse- og omsorgstjenestene i kommunene. De fleste ved senteret bidrar dessuten til kunnskapsformidling gjennom undervisning både i og utenfor våre vertsinstusjoner.

Kunnskapsformidling dreier seg også om å tilrettelegge for dialog og skape møteplasser mellom aktuelle aktørene i og rundt den kommunale helse- og omsorgstjenesten. I løpet av 2022, så har SOF, sør vært ansvarlig/medansvarlig for en rekke ulike arrangementer som nettopp bidrar til dette. Nedenfor følger noen eksempler.

Arendalsuka

Sammen med USHT Agder, KS, Sykepleierforbundet og flere Frivilligsentraler, arrangerte SOF, sør den 17. august en paneldebatt på Torvscenen under Arendalsuka. Overordnet tema for debatten var kompetanse og kapasitetsbygging i den kommunale helse og omsorgssektoren. Bakgrunnen var de stadig økende kravene vi setter til omstilling og mer effektiv utnyttelse av tilgjengelige ressurser i kommunehelsetjenesten. Det blir stadig flere med behov for hjelp, mens tilgjengelige ressurser minker. Fremover må vi derfor tenke annerledes. Her er bruk av teknologi samt det å skape et bedre samarbeid med frivillige og pårørende er pekt på som sentrale elementer.

Deltakere: Ragnhild Bendixen (Kommunalsjef Vennesla), Trine F. Kazemba (Løten frivillighetssentral), Tor Sætrang (USHT Innlandet), Per Gunnar Disch (Senter for Omsorgsforskning, sør), Olga Rugsland Espegren (USHT Agder vest)

Viktige spørsmål som ble diskutert under paneldebatten under Arendalsuka var blant annet: hva er gevinstene med frivillighet og pårørendearbeid, både for samfunnet, for den

enkelte som mottar hjelp og for den som gir hjelp? Hvordan tilpasser vi oss fremtiden med utdanning og omstilling av helsepersonell?

Den 7. nasjonale konferanse for omsorgsforskning

Annet hvert år arrangerer de fem sentrene for omsorgsforskning i fellesskap en konferanse der vi løfter fram kunnskap og diskuterer utfordringer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Formålet med konferansen er å samle forskere, praktikere og beslutningstakere for å formidle praksisnær kunnskap som angår både tjenestene og politikktutforming på området.

Den 7. og 8. oktober 2022 var SOF, sør medansvarlig for arrangering av den 7. nasjonale konferanse i Trondheim der overordnet tema var likeverdige tjenester. Helse- og omsorgstjenestene trenger ikke å være like, men at de er likeverdige er en forutsetning for kvalitet, pasientsikkerhet og samhandling. Likeverd griper inn i alle aspekter ved omsorgen og omsorgsarbeidet. I denne konferansen valgte vi å se likeverdighet i forhold til tre viktige undertemaer:

- psykisk helse
- beredskap og bærekraft
- digitalt utenforskap

▼ Noen av deltakerne fra USHT og SOF, sør som deltok på den regionale samlingen i Langesund den 8. og 9. juni

Likeverdige tjenester

Den 7. nasjonale konferansen for omsorgsforskning
20-21 oktober 2022, Trondheim

Regional samling for USHT

Den 8. og 9. juni 2022 var over tjue ansatte fra SOF, sør og USHT'ene i regionen samlet til det årlige regionale fagseminaret – denne gang i Langesund. Der ble det god tid til å dele erfaringer og få ny kunnskap for de ansatte i Vestfold, Telemark og Agderregionen. VR-teknologi og personvern, demensplan og forskningsetikk, Omsorgsbibliotekets kunnskapsoppsummeringer og trygghetsstandarder var bare noen av temaene som ble tatt opp under samlingen.

Besøk av Norges Forskningsråd og Helse- og omsorgsdepartementet

Senterets oppgave om å formidle kunnskap innebærer også å holde kontakten opp mot sentrale myndigheter på nasjonalt plan for å oppdatere dem på virksomheten ved SOF. Senteret fungerer derfor også som et faglig bindeledd mellom kommunene og sentrale myndigheter. Gjennom 2022 har vi hatt jevnlig kontakt med blant annet NFR, Hdir og HOD gjennom en rekke møter, seminarer, etc.

I forbindelse med revidering av kontrakt med Senter for omsorgsforskning, så gjennomførte Norges forskningsråd (NFR) sammen med Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) i 2022 en besøksrunde til alle de fem Sentrene for omsorgsforskning. Den 16. september gikk turen til SOF, Sør der vi fikk, fikk muligheten til å presentere noen av våre aktiviteter og resultater. Andre viktige temaer som stod på dagsorden denne dagen var hvilken

rolle SOF har i dag, og hvilken rolle vi skal spille i tiden som kommer. Etter å ha besøkt samtlige 5 sentre, skriver NFR i oppsummeringen blant annet at:

Vi ser et stort potensial i at sentrene vil kunne spille en enda viktigere rolle i det videre kunnskapsløftet for kommunene, og kunne være en sentral aktør i et nasjonalt kunnskapsstøttesystem for kommunale helse- og omsorgstjenester både gjennom sine roller i forskning, utdanning, utviklingsarbeid og tjenesteinnovasjon.

Samle kunnskap

I Meld. St. 29 (Morgendagens omsorg) fikk Senter for omsorgsforskning i oppdrag å være et dokumentasjonssenter for forsknings-, utviklings- og innovasjonsarbeid i helse- og omsorgssektoren. Som en følge av dette ble mandatet utvidet til også å samle kunnskap som er relevant innenfor fagfeltet, det vil si at Sentrene for omsorgsforskning også skal holde oversikt over relevant kunnskap innen fagfeltet, inkludert kunnskap om nye arbeidsmåter. For å ivareta denne delen av mandatet ble Omsorgsbiblioteket.no opprettet i 2016, på Helsebibliotekets plattform, der SOF, sør har hatt redaktøransvar siden 2021.

Omsorgsbiblioteket er et nasjonalt elektronisk bibliotek som med finansiering fra NFR samler, oppsummerer og tilgjengeliggjør relevant forsknings- og utviklingsarbeid om helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Her kan brukerne finne dokumentasjon fra tusenvis av forsknings- og utviklingsprosjekter, mange av dem i fulltekst. Her utarbeides og publiseres det også kunnskapsoppsummeringer innenfor en rekke emner som er relevant for disse tjenestene.

Redaktør for omsorgsbiblioteket.no
Terje Emil Fredwall

Alle oppsummeringene er fagfellevurdert og gjennomgår en redaksjonell vurdering før publisering.

I løpet av 2022 ble det publisert til sammen fire kunnskapsoppsummeringer innen følgende emner:

- Beslutningsstøtte for personer med utviklingshemming
- Oppgaveglidning i omsorgstjenestene
- Implementering av retningslinjer og veiledere
- Skeive eldre og helse- og omsorgstjenester

Det ble også utarbeidet en oversikt og sammendrag av disse fire oppsummeringene i Tidsskrift for omsorgsforskning.

I løpet av 2022 ble det også publisert tre korte forskningsomtaler innenfor følgende områder: tavle og klyngemøter i helsetjenesten, fellestrekk for virksomme tiltak mot ensomhet blant eldre, tiltak for å forebygge ensomhet blant eldre.

Mer informasjon

Samarbeidet med USHT

Sentralt i vårt arbeid med å samle, produsere og formidle kunnskap om omsorg og omsorgsarbeid står samarbeidet med de regionale utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester (USHT). Vi er helt avhengig av et velfungerende samarbeid med USHT for å kunne ivareta vårt mandat. USHT er på sin side avhengige av SOF for å oppfylle sitt samfunnsoppdrag knyttet til utvikling og spredning av ny kunnskap, nye løsninger og nasjonale føringer. Dette gjelder både samarbeid om konkrete prosjekter, men også tilrettelegging for forskning, fagutvikling og formidling i regionen.

Vi har lagt bak oss et travelt arbeidsår både for USHT og SOF, der pandemien var over og der mye skulle skje både knyttet til prosjektsamarbeid, kunnskapsformidling, og reformarbeid. Sett under ett så har vi klart å opprettholde den gode kontakten og samarbeidet med de regionale USHT-ene gjennom året som er gått. Kommunikasjonslinjene har vært gode, og veien fra idé til prosjekt har vært kort.

Felles møteplasser og arrangementer

SOF, sør og USHT har gjennom mange år etablert en rekke felles møteplasser. SOF har, slik avtalen er, vært representert på fag og styringsråd både i Agder (vest og øst) og i Vestfold og Telemark. USHT

har på sin side representert inn i styringsgruppen ved SOF, sør. I året som har gått, så har vi også videreført månedlige kontaktmøter der vi utveksler informasjon og oppdaterer hverandre på det regionale utfordringsbildet. Dette oppleves som betydningsfullt blant annet fordi reformarbeidet i sektoren fortsetter å øke, det samme gjør debatter rundt både politikk og praksis innen helse- og omsorgssektoren. I tillegg øker behovet for å styrke kapasiteten både hva utviklings- og forskningsprosjekter angår.

Som det fremgår tidligere i denne årsrapporten, så har vi også hatt flere felles arrangementer. Vi har blant annet arrangert regional samling i Langesund, paneldebatt på Arendalsuka, og den 7. nasjonale omsorgskonferansen i Trondheim.

Prosjektsamarbeid

SOF, sør har hatt et utstrakt prosjektsamarbeid med USHT i løpet av året som er gått, der vi har videreført en rekke samarbeidsprosjekter. Vi har også etablert flere nye prosjekter, blant annet gjennom SOF, sørs kommuneforskningsprogram (KFP). SOF, sør har videre drevet forskningsfaglig bistand i form av prosjektforberedelse, veiledning ved søknader, månedlige kontaktmøter, etc. Vi har dessuten hatt et omfattende samarbeid og drevet prosessveiledning opp mot kvalitetsreformen «Leve hele livet». Som en del av det nasjonale støtteapparatet har SOF, sør her fungert som et faglig bindeledd mellom regionalt og nasjonalt plan.

Vitenskapelige publikasjoner

De Waardt, D. A., Van Melle, A. L., Widdershoven, G. A. M., Bramer, W. M., Rugkåsa, J., & Mulder, C. L. (2022). Use of compulsory community treatment in mental healthcare: An integrative review of stakeholders' opinions. *Frontiers in Psychiatry*, 13.

Disch, PG (2022). Omsorgspolitikken ABC Aktuelle offentlige dokumenter. Tidsskrift for omsorgsforskning Vol 8 nr. 1. s 1-3 juni

Ellingsen Langemyr, L. og Haukelien, H. (2022). Her kan alle jobbe, liksom, og være seg sjøl. En tematisk analyse av hva arbeidstakere med utviklingshemming forteller om dagsenter. Tidsskrift for omsorgsforskning. Vol. 8, nr. 3-2022, s. 1–12.

Fossum M, Opsal A, Ehrenberg A. (2022) Nurses' sources of information to inform clinical practice: An integrative review to guide evidence-based practice. *Worldviews Evid-Based Nurs.*, 19(5):372–9.

Fossum, M., Cohen, M. Z., Tønnessen, V. H., Hamre, M. D., Ødegaard, A., Lind, I., Olsen Håheim, K., & Opsal, A. (2022). Clinical nurses research priorities in hospital settings: A delphi survey. *Western Journal of Nursing Research*, Vol. 44(8) 780–787

Fredwall, T. E. (2022) Omsorgsbiblioteket – seks oppsummeringer av kunnskap i 2021, Tidsskrift for omsorgsforskning, 8(1), s. 1-3

Fredwall, T. E. (2022). Å lage gode naboer av domfelte: Rehabilitering som narrativ og problem. I G. Heivoll & T E. Fredwall (Red.), *Straffens etikk* (s. 227-264). Oslo: Scandinavian Academic Press

Heivoll, G. & Fredwall, T. E. (red.) (2022). *Straffens etikk*. Oslo: Scandinavian Academic Press

Hollister, B., Crabb, R., Kaplan, S., Brandner, M., & Areán, P. (2022). Effectiveness of Case Management with Problem-Solving Therapy for Rural Older Adults with Depression. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 30(10), 1083-1092.

Høyer, G., Nytingnes, O., Rugkåsa, J., Sharashova, E., Simonsen, T. B., Høye, A., & Riley, H. (2022). Impact of introducing capacity-based mental health legislation on the use of community treatment orders in Norway: case registry study. *BJPsych Open*, 8(1), e22.

Kaldheim, H.K.A; Fossum, M.; Munday, J.; Creutzfeldt, J.; Slettebø, Å. (2022). Professional competence development through interprofessional simulation-based learning assists perioperative nurses in postgraduation acute clinical practice situations: A qualitative study. *Journal of Clinical Nursing*.

Kulla G, Slettebø Å. (2022) Nursing students' learning about person-centred dementia care in a nursing home: A qualitative study. *Nordic Journal of Nursing Research*.

Laukvik, Lene Baagøe; Lyngstad, Merete; Rotegård, Ann Kristin; Slettebø, Åshild; Fossum, Mariann (2022). Content and comprehensiveness in the nursing documentation for residents in long-term dementia care: a retrospective chart review. *BMC Nursing*, 21 (84).

Laukvik, Lene Baagøe; Rotegård, Ann Kristin; Lyngstad, Merete; Slettebø, Åshild; Fossum, Mariann (2022). Registered nurses' reasoning process during care planning and documentation in the electronic health records: A concurrent think-aloud study. *Journal of Clinical Nursing*, Vol. 32 (1-2), 221-233.

Mulder, N., Hamilton, B., Rugkåsa, J. (2022). Coercion in Psychiatry: Epidemiology, Effects and Prevention. ISBN: 978-2-83250-122-1. 177 s.

Nilsen, E. R., Hollister, B., Söderhamn, U., & Dale, B. (2022). What matters to older adults? Exploring person-centred care during and after transitions between hospital and home. *Journal of Clinical Nursing*, 31(5-6), 569-581.

Solberg, M., Berg, G. V., & Andreassen, H. K. (2022). An emotional roller coaster-family members' experiences of being a caregiver throughout a cancer trajectory. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 17(1).

Ssanova, S., Hougen, M. H., & Sverre, B. L. (2022). Å bygge broer. Helseressurser og sosial kapital blant eldre somaliere i Norge. *Tidsskrift for omsorgsforskning*, (2), 30-44.

Sverre, B. L., Frisnes, H., Gjone Sandsleth, M., & Skjæret Stenhammer, A. (2022). Jeg blir sett, bekreftet positivt, og det gir mot–Psykososialt læringsmiljø i Akademisk språkkafé. *Uniped*, 45(1), 27-38.

Vabo G, Slettebø A and Fossum M. Nursing students (2022). Professional identity development: an integrative review. *Nordic J Nurs Res*. Vol. 42(2) 62–75.

Vatnøy, T. K., Dale, B., Sundlisaeter Skinner, M., & Karlsen, T. I. (2022). Associations between nurse managers' leadership styles, team culture and competence planning in Norwegian municipal in-patient acute care services: A cross-sectional study. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 36(2), 482-492.

Vike, H., Fagertun, A., & Haukelien, H. (2022). Reconceptualizing States and Welfare in the North of Europe and Beyond. *Nordic Journal of Wellbeing and Sustainable Welfare Development*, 1(1), 6-20.

Wormdahl, I., Hatling, T., Husum, T. L., Kjus, S. H. H., Rugkåsa, J., Brodersen, D., ... & Rise, M. B. (2022). The ReCoN intervention: a co-created comprehensive intervention for primary mental health care aiming to prevent involuntary admissions. *BMC Health Services Research*, 22(1), 1-17.

Øgård-Repål, A., Berg, R.C., Skogen, V., Fossum, M. et al (2022). Peer support in an outpatient clinic for people living with human immunodeficiency virus: a qualitative study of service users' experiences. *BMC Health Serv Res* 22, 549.

Øgård-Repål, A., Berg, R.C., Skogen, V., Fossum, M. et al. (2022). They make a difference: a qualitative study of providers' experiences of peer support in outpatient clinics for people living with HIV. *BMC Health Serv Res*, 22 (1380).

Rapporter

Per Gunnar Disch (2022). En livssynsåpen helse- og omsorgstjeneste? -En studie av hvordan tjenestemottakernes muligheter til tros- og livssynsutøvelse ivaretas i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Senter for omsorgsforskning, rapport nr. 2

Geir Møller, Monica Bjerklund, Heidi Haukelien og Ketil Eide (2022). Kompetanse om vold og overgrep i asylmottak. Telemarksforskning, rapport nr. 632

Melby, Line; Gunnes, Mari; Haukelien, Heidi; Obstfelder, Aud Uhlen (2022). Frigjøring av sykepleierkapasitet gjennom ny ansvars-/ oppgavedeling og bruk av teknologi. SINTEF, rapport nr. 211

Olsen, Rose Mari; Andfossen, Nina Beate; Devik, Siri Andreassen; Fredwall, Terje Emil; Førland, Oddvar; Moholt, Jill-Marit (2022). Ufullstendig helse- og omsorgshjelp og kompetansebehov i sykehjem. Senter for omsorgsforskning, rapport nr.

Kronikker

Lindvig, G. R., Kogstad, R., Strømmland, M., Larsen, I. B., Topor, A., Bøe, T. D., . . . Ødegård, T. (2022). Regjeringens utdaterte forståelse av psykisk helse. Morgenbladet, 15. desember.

Lindvig, G. R., Kogstad, R., Strømmland, M., Larsen, I. B., Topor, A., Bøe, T. D., . . . Ødegård, T. (2022). Spesialiseringssiver i psykisk helsevern i strid med FN og WHO. Fædrelandsvennen, 28. desember.

Havig, A. K., Harrington, C., Hollister, B. (2022) Biden advarer også mot kommersielle sykehjem med god grunn. Dagens næringsliv, 27. mars.

Havig, A. K., Hollister, B. (2022) Upresise påstander om kommersielle sykehjem fra Kaltenborn og Bekkemellem. Dagens næringsliv, 20 april.

Havig, A. K., Hollister, B. (2022) Blandede erfaringer med kommersielle sykehjem i Sverige. Dagens næringsliv, 4. april.

Disch, P.G. (2022) Har vi råd til fattigdom og utenforskap. Drammens tidene, 11. august.

Senter for omsorgsforskning

• SØR